

Аудармадағы эквивалент ұғымы және оның маңызы

ЖАРИЯЛАНДЫ
18.11.2025

ТІРЕК СӨЗДЕР

bilimger, адекваттылық, аударма теориясы, аудармашылық эквивалент, кәсіби құзыреттілік, көркем аударма, мәдени реалий, фразеологиялық бірліктер, эквиваленттілік деңгейлері

СІЛТЕМЕ

<https://bilimger.kz/183904/>

Әбдіманап Эльзира

Саламат Жанерке

Болатхан Аружан

«Тұран» университеті «Гуманитарлық-заң» факультеті

«Медиа және мәдениетаралық коммуникация жоғары мектебі» кафедрасы «Аударма ісі»

3 курс студенттері.

Жетекші: Научный-руководитель Сениор — лектор, фил.ғ. магистрі **Турагулова А. А.**

Аннотация

Бұл мақалада аударма теориясындағы негізгі категориялардың бірі – эквивалент (эквиваленттілік) ұғымының мазмұны, оның түрлері мен деңгейлері, сондай-ақ кәсіби аудармашы даярлығындағы рөлі қарастырылады. Эквиваленттілік аударма үдерісін тек тілдік сәйкестікке дейін шектемей, ақпараттық, функционалдық, прагматикалық және мәдени өлшемдерде қарастыруға мүмкіндік береді. Мақалада отандық және шетелдік ғалымдардың (В.Н. Комиссаров, А.Д. Швейцер, Л.К. Латышев, т.б.) негізгі тұжырымдары салыстырыла отырып, қазақ тіліне аударуда жиі кездесетін мәдени-ұлттық реалийлер, фразеологизмдер мен идиомаларға балама табудағы қиындықтар талданады. Сонымен бірге көркем және арнайы мәтіндерде эквиваленттілікті қамтамасыз ету стратегиялары, болашақ аудармашының кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруда эквивалент ұғымын теориялық әрі практикалық деңгейде меңгерудің маңызы айқындалады.

Кілт сөздер

аударма теориясы, аудармашылық эквивалент, эквиваленттілік деңгейлері, адекваттылық, мәдени реалий, фразеологиялық бірліктер, көркем аударма, кәсіби құзыреттілік

КІРІСПЕ

Қазіргі жаһандану жағдайында тілдер арасындағы делдалдық қызмет атқаратын аударма ісі халықаралық қатынастардың, ғылым мен техниканың, мәдениет пен білімнің ажырамас бөлігіне айналды. Сол себепті аударма мәселелерін ғылыми тұрғыдан зерделейтін аударматану (переводоведение) жеке ғылым саласы ретінде орнығып, оның теориялық-методологиялық аппараты үздіксіз толықтырылып келеді. Аударматану шеңберінде ең көп талқыланатын ұғымдардың бірі – «эквивалент» және «эквиваленттілік» категориясы. Бұл ұғым бір қарағанда «балама», «теңгерім» деген қарапайым сөздермен түсіндірілгенімен, оның артында мәтіннің мағыналық құрылымы, коммуникативтік мақсаты, стилистикалық реңкі, мәдени аясы сияқты күрделі компоненттер жүйесі тұр.

Эквивалент туралы түсініктердің әртүрлі болуы аудармадағы «нені» және «қаншалықты деңгейде» сақтау керек деген сұрақтарға берілген жауаптардың да әрқилы екенін көрсетеді. Бір авторлар үшін эквиваленттілік ең алдымен семантикалық мазмұнның сақталуын білдірсе, енді біреулер функционалдық-прагматикалық әсердің бірдей болуын маңызды санайды. Осы тұрғыдан алғанда, эквивалент – аударма сапасын ғылыми негізде бағалауға мүмкіндік беретін, аудармашының шешім қабылдау стратегиясын негіздейтін негізгі категориялардың бірі.

Университеттің «Аударма ісі» мамандығының 3-курс студенті үшін эквивалент ұғымын терең түсіну тек теориялық талап емес, практикалық қажеттілік болып табылады. Себебі кәсіби аудармашы әрбір нақты жағдайда лексикалық, грамматикалық немесе мәдени тұрғыдан тура сәйкес келетін бірлікті емес, түпнұсқа мәтіннің коммуникативтік әсерін барынша дәл жеткізетін баламаны таңдай білуі керек. Осы мақалада эквивалент ұғымының теориялық негіздері, деңгейлері, адекваттылық категориясымен арақатынасы, мәдени контекстпен байланысы және аудармашы даярлығындағы орны жан-жақты қарастырылады.

АУДАРМАДАҒЫ ЭКВИВАЛЕНТ ҰҒЫМЫНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Эквивалент (лат. *aequivalens* – тең, теңгерімді) ұғымы аударма теориясына жалпы тіл біліміндегі «мағыналық теңдік», «мәндік сәйкестік» категорияларымен тығыз байланысты енген. Орыс және еуропалық аударматануда В.Н. Комиссаров, А.Д. Швейцер, Л.К. Латышев сияқты ғалымдар эквиваленттілікті аударманың сапалық өлшемі ретінде қарастырып, оның түрлі деңгейлерін айқындайды. Эквивалент дегеніміз – аударма тіліндегі мәтіннің түпнұсқамен мазмұндық, функционалдық және стилистикалық жақтан белгілі бір дәрежеде тең болу жағдайы. Яғни аудармашы міндетті түрде сөзбе-сөз сәйкестікке ұмтылмайды, керісінше, оқырманға

түпнұсқадағыдай ақпарат көлемін және ұқсас коммуникативтік әсерді жеткізуге талпынады.

Кейбір еңбектерде эквивалент ұғымы «балама аударма» (баламалылық) терминдерімен қатар қолданылады, алайда бұлардың арасында белгілі бір айырмашылық бар. Эквивалент көбінесе жекелеген тілдік бірліктердің (сөз, тұрақты тіркес, фразеологизм) және сөйлем деңгейіндегі сәйкестікті білдірсе, эквиваленттілік бүкіл мәтіннің құрылымдық-семантикалық, функционалдық тұтастығын қамтитын неғұрлым кең категория ретінде қарастырылады. Қазақ аударматануда «балама», «барабарлық», «баламалылық», «эквиваленттілік» ұғымдары қатар қолданылып, олардың ара жігін ажырату мәселесі әлі де өзектілігін сақтап отыр [2; 3].

Теориялық еңбектерде эквиваленттілік ұғымы аударманың коммуникативтік табиғатын түсіндіруге мүмкіндік беретін категория ретінде сипатталады. Швейцер эквиваленттілікті мәтін деңгейінде қарастырып, аударма мен түпнұсқа арасындағы «мағыналық-құрылымдық ортақтық» пен «коммуникативтік функцияның сәйкес келуін» негізгі критерий ретінде ұсынады. Комиссаров болса, эквиваленттілікті деңгейлік модель арқылы түсіндіріп, ең төменгі деңгейден (сөз-сөз сәйкестігі) бастап, ең жоғары – мәтіннің коммуникативтік мақсаты мен прагматикалық әсеріне дейінгі аралықты қамтитын жүйе ретінде ұсынады. Осы теориялық тұжырымдамалар эквивалент ұғымын тек формалды-лингвистикалық емес, функционалдық-коммуникативтік тұрғыда қарастырудың қажеттілігін көрсетеді.[8]

АУДАРМАШЫЛЫҚ ЭКВИВАЛЕНТТІҢ ДЕҢГЕЙЛЕРІ МЕН ТҮРЛЕРІ

Эквиваленттілік мәселесін терең түсіну үшін оның деңгейлері мен түрлерін жіктеп қарастырған жөн. Комиссаров ұсынған деңгейлік модель кең таралған: ол эквиваленттілікті сөздік (лексикалық), синтаксистік, мәтіндік, стилистикалық және коммуникативтік-прагматикалық деңгейлерге бөледі. Лексикалық деңгейде аудармашы сөздік баламаларға сүйенсе, синтаксистік деңгейде сөйлем құрылымын сақтауға тырысады; мәтіндік және стилистикалық деңгейлерде мәтіннің ішкі байланысы мен стильдік ерекшеліктері назарға алынады; ал ең жоғары деңгейде – мәтіннің жалпы коммуникативтік мақсаты, автор ниеті, адресатқа әсер ету тәсілдері ескеріледі.

Эквиваленттіліктің түрлерін сипаттағанда, ғалымдар формалды-семантикалық (мағыналық), функционалдық, динамикалық, прагматикалық эквиваленттілік сияқты ұғымдарды қолданады. Формалды-семантикалық эквивалентте түпнұсқа мен аударма арасында мағыналық жақындық басты критерий болса, функционалдық эквивалентте мәтіннің атқаратын қызметі (мысалы, нұсқаулық, жарнама, ақпараттық хабарлама) алдыңғы қатарға шығады. Динамикалық эквивалент (Е. Найда концепциясына сәйкес)

аударманың адресатқа тигізетін әсері түпнұсқа оқырманына тигізетін әсеріне барынша ұқсас болған жағдайда жүзеге асады. Прагматикалық эквивалент мәдени-ұлттық ерекшеліктерді, адресаттың фоны мен білімін ескеруді талап етеді [5; 9].

Қазақ тіліне аударуда бұл деңгейлер мен түрлердің өзара байланысы айқын байқалады. Мысалы, фразеологизмдер мен мақал-мәтелдерді аударғанда формалды-семантикалық эквивалент табу қиын, көбінесе функционалдық немесе прагматикалық эквивалентке жүгінуге тура келеді. «Жеті рет өлшеп, бір рет кес» сияқты тұрақты тіркестерді басқа тілге сөзбе-сөз аудару түпнұсқа мәнін жоғалтуы мүмкін, сондықтан «үш рет ойлан, сосын істе» деген мағынаны беретін фразеологизммен алмастыру – функционалдық және прагматикалық эквиваленттілікті қамтамасыз етуге бағытталған шешім. Осылайша эквивалент ұғымы аудармашының алдында тұрған балама іздеу міндетінің көпқырлылығын көрсетеді.[1; 6]

ЭКВИВАЛЕНТТІЛІК ПЕН АДЕКВАТТЫЛЫҚ КАТЕГОРИЯЛАРЫНЫҢ АРАҚАТЫНАСЫ

Аударма теориясында эквиваленттілік ұғымымен қатар жиі қолданылатын тағы бір маңызды категория – адекваттылық (adequacy) немесе барабарлық. Көптеген еңбектерде бұл екі ұғым синоним ретінде қолданылғанымен, олардың мазмұнын ажыратып көрсету ғылыми тұрғыдан маңызды. Эквиваленттілік, жоғарыда айтылғандай, көбіне түпнұсқа мен аударма арасындағы мағыналық және функционалдық сәйкестік дәрежесін білдіреді, ал адекваттылық – аударманың қойылған коммуникативтік мақсатқа, жанрлық-стильдік талаптарға, адресат ерекшелігіне қаншалықты сай келетінін сипаттайтын кеңірек ұғым [4; 7].

Яғни аударма эквивалентті, бірақ адекват емес, немесе керісінше адекват, бірақ формалды түрде толық эквивалентті емес болуы мүмкін. Мысалы, арнайы техникалық құжатты аударғанда терминдердің дәл берілуі – эквиваленттіліктің маңызды шарты, алайда егер мәтіннің құрылымы мақсатты аудиторияның қабылдау ерекшеліктеріне сай болмаса, мұндай аударманы толық адекват деу қиын. Көркем әдебиетті аударуда, керісінше, формалды-семантикалық эквиваленттен гөрі автордың стилін, эмоционалдық-экспрессивтік реңкін, ұлттық колоритті жеткізу маңыздырақ болып, аудармашы сөзбе-сөз сәйкестіктен әдейі бас тартуы мүмкін. Бұл жағдайда аударма формалды тұрғыдан «эквивалентсіз» көрінуі мүмкін, бірақ жалпы көркем-эстетикалық әсері түпнұсқаға барабар деңгейде сақталса, адекват деп бағаланады [2; 3; 5].

Осы тұрғыдан алғанда, аудармашылық эквиваленттілік – адекват аударманың қажетті, бірақ жеткіліксіз шарты. Болашақ аудармашы үшін басты міндет – эквиваленттілік критерийін механикалық түрде қолдану емес, оны нақты мәтін түрі, жанры, мақсаты, адресаты мен мәдени контекстін ескере отырып, шығармашылық

тұрғыдан пайымдау. Университеттік дайындық барысында студенттер түрлі жанрдағы мәтіндермен жұмыс істей отырып, бір жағынан, терминологиялық-лексикалық деңгейдегі эквиваленттерді дұрыс таңдауға, екінші жағынан, адекваттықты қамтамасыз ететін стратегиялық шешімдер қабылдауға үйренеді [2; 8].

МӘДЕНИ-ҰЛТТЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕР ЖӘНЕ ЭКВИВАЛЕНТ ТАБУДАҒЫ ҚИЫНДЫҚТАР

Эквивалент ұғымының күрделілігі, ең алдымен, тілдің тек лексика-грамматикалық жүйеден тұрмай, белгілі бір этномәдени дүниетанымды бейнелейтіндігінде. Ұлттық-мәдени реалийлер, тарихи-мәдени коннотациясы бар сөздер, фразеологизмдер мен идиомалар аудармада эквивалент табуды қиындататын негізгі факторлардың бірі болып табылады. Қазақ және өзге тілдер арасындағы аудармада бұл мәселе айқын сезіледі: мысалы, «құда түсу», «сыңсу», «бесік тойы», «қыз ұзату» сияқты салт-дәстүрге қатысты ұғымдарды сөзбе-сөз аудару олардың толық мазмұнын жеткізбейді, ал дайын эквивалент те көбіне сөздіктерде көрсетілмейді.

Мұндай жағдайда аудармашы бірнеше стратегияны қолдануы мүмкін: транслитерация (құда түсу – kuda tusu), түсіндірмелі аударма (descriptive translation), мәдени аналог табу немесе контекстке қарай басқа бірлікті қолдану. Алайда қандай стратегия таңдалса да, оның мақсаты – түпнұсқаның семантикалық мазмұнын ғана емес, мәдени астарын да барынша дәл жеткізу. Кейбір зерттеулерде қазақ және қытай, қазақ және орыс тілдері арасындағы сан есімдер, символдық мәні бар бірліктерді аударуда эквивалент таңдаудың ерекше қиындықтары көрсетіледі; мысалы, төрт (4) саны бір мәдениетте өліммен байланысты коннотация арқаласа, басқа мәдениетте бейтарап немесе жағымды мәнге ие болуы мүмкін [6].

Фразеологизмдер мен тұрақты тіркестер де эквивалент табуда көп жағдайда қиындық туғызады. Бұл жерде формалды тұрғыдан дәл сәйкестік емес, прагматикалық және эмоционалдық әсерді қамтамасыз ету маңызды. Мысалы, орыс тіліндегі «Покорнейше благодарю» деген ирониялық реңкі бар тіркестің қазақша «қатқаныңның басы!» түрінде берілуі сөзбе-сөз эквиваленттен мүлдем алшақ, бірақ контекстік және прагматикалық тұрғыдан өте сәтті балама ретінде бағаланады. Мұндай мысалдар аудармада эквиваленттілікті түсіну үшін контекст, адресат, жанр, мәдени ая сияқты факторлардың маңызын терең сезінуді талап етеді. [3]

КӨРКЕМ МӘТІН МЕН АРНАЙЫ МӘТІНДЕГІ ЭКВИВАЛЕНТТІЛІКТІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Эквиваленттілік мәселесі мәтіннің жанрлық-стильдік ерекшеліктеріне байланысты түрліше сипат алады. Көркем әдебиетте эквиваленттілік ең алдымен эстетикалық,

эмоционалдық-экспрессивтік және образдық деңгейде қарастырылса, арнайы мәтіндерде (ғылыми, техникалық, заң, ресми құжаттар) терминологиялық дәлдік, логикалық құрылым, анықтық пен қысқалық басымдыққа ие болады. Сондықтан аудармашы көркем мәтінмен жұмыс істегенде еркіндік дәрежесі жоғарырақ: ол метафораларды, эпитеттерді, стилистикалық фигураларды мақсатты тілдің поэтикалық жүйесіне бейімдеп, кей жағдайда түпнұсқада жоқ компенсация тәсілдерін қолдана алады.

Көркем аудармашылардың тәжірибесін талдаған зерттеулерде эквиваленттілікті абсолют ұғым ретінде емес, прагматикалық мақсатқа бағындырылған салыстырмалы категория ретінде қарастыру ұсынылады. Мысалы, М. Әуезовтың «Қилы заман» повесін басқа тілге аударуда этнографиялық лексика мен реалийлерді сақтау арқылы ұлттық колоритті жоғалтпау қажет, бірақ бір мезгілде шетелдік оқырман үшін түсінікті болуын қамтамасыз ету міндеті де тұр. Сондықтан аудармашы кейде түсіндірмелі ескертпелер енгізуге, кейде контекстік түсіндіру арқылы прагматикалық эквивалентке сүйенуге мәжбүр болады. Бұл жерде эквивалент ұғымы эстетикалық және мәдени құндылықтармен тығыз байланысты көрінеді. [5]

Ал арнайы мәтіндерде, әсіресе халықаралық құқық, экономика, техника салаларында лингвистикалық эквиваленттілік көбінесе терминологиялық дәлдікке негізделеді. Терминнің бір ғана дұрыс аудармасы болуы, оның стандартталған нұсқасы ресми құжаттар мен сөздіктерде бекітілуі мүмкін. Мұндай жағдайда аудармашының шығармашылық еркіндігі шектеулі, алайда логика, құрылым, сөйлемдердің ресми-іскери стиль нормаларына сай болуын қамтамасыз ету арқылы жоғары деңгейдегі эквиваленттілікке қол жеткізе алады. Дегенмен мұнда да прагматикалық фактор ескерілмей қалмауы керек: мысалы, нұсқаулық мәтіндерінің адресаты – кәсіби маман ба, әлде қарапайым тұтынушы ма, соған байланысты терминдерге түсіндірме қосу-қоспау мәселесі шешіледі [2; 8; 9].

ЭКВИВАЛЕНТ ҰҒЫМЫН МЕҢГЕРУДІҢ БОЛАШАҚ АУДАРМАШЫ ДАЯРЛЫҒЫНДАҒЫ РӨЛІ

«Аударма ісі» мамандығы бойынша оқитын студент үшін эквивалент ұғымын теориялық әрі практикалық деңгейде меңгеру – кәсіби құзыреттіліктің өзегін құрайды. Біріншіден, эквиваленттілік туралы білім аудармашының мәтінді талдау қабілетін дамытады: ол түпнұсқаның құрылымдық-семантикалық ерекшеліктерін, коммуникативтік мақсатын, жанрлық-стильдік сипатын айқындап, қай деңгейде қандай эквивалент түрін таңдауы керектігін саналы түрде шешеді. Екіншіден, эквивалент ұғымы лексикографиямен, терминологиямен, фразеологизмдер сөздігімен жұмыс істеуде бағдар береді; студент жаңа сөздік бірліктер үшін эквиваленттерді өз бетінше іздеуге,

оларды контексте тексеруге үйренеді. [2; 4]

Үшіншіден, эквиваленттілік пен адекваттылықты ажыратып түсіну аудармашының этикалық жауапкершілігі мен кәсіби рефлексиясын қалыптастырады. Студент аударма нәтижесін тек «дұрыс-бұрыс» деп бағаламай, қандай деңгейде қандай эквивалентке қол жеткізгенін, қай жерде мақсатты аудиторияның ерекшелігін ескере отырып, әдейі формалды сәйкестіктен бас тартқанын түсіндіре алады. Бұл қабілет кейіннен редакторлық және сараптамалық қызметте, аударма сапасын бағалау барысында ерекше маңызды. Төртіншіден, эквивалент ұғымын меңгеру студентті көпмәдениетті ортада жұмыс істеуге дайындайды: ол ұлттық-мәдени реалийлердің, атаулардың, тарихи-мәдени коннотациялардың аудармадағы рөлін түсініп, өзін тілдер мен мәдениеттер арасындағы жауапты делдал ретінде сезіне бастайды [1; 3; 7].

Сондай-ақ эквивалент пен эквиваленттілік мәселесін практикалық сабақтарда нақты мәтіндер арқылы талдау – студенттің шығармашылық ойлау қабілетін арттырады. Мысалы, бір ғана фразеологизмге бірнеше ықтимал балама ұсыну, олардың әрқайсысының прагматикалық әсерін салыстыру, адресатқа арналған ең ұтымды нұсқаны таңдау сияқты тапсырмалар аудармашылық шешім қабылдау дағдыларын дамытады. Жобалық жұмыстар мен ғылыми-зерттеу тәжірибесінде студенттер эквиваленттілік мәселесін өз бетімен зерттеп, белгілі бір автор шығармашылығындағы аудармаларды талдау, белгілі бір тақырып бойынша терминологиялық база құрастыру, екі немесе үш тілдегі эквиваленттердің корпусын жасау сияқты тапсырмалар орындай алады. Бұл міндеттердің барлығы болашақ аудармашының кәсіби деңгейін арттыруға және ұлттық аударматану ғылымының дамуына өз үлесін қосуға бағытталған. [5; 6]

ҚОРЫТЫНДЫ

Қорыта айтқанда, аудармадағы эквивалент ұғымы – аударматану ғылымының өзегі болып табылатын күрделі де көпқырлы категория. Ол бір жағынан лексикалық, грамматикалық және мәтіндік деңгейдегі тілдік сәйкестіктерді, екінші жағынан коммуникативтік-прагматикалық және мәдени-эстетикалық факторларды қамтиды. Эквиваленттіліктің деңгейлері мен түрлерін (формалды-семантикалық, функционалдық, динамикалық, прагматикалық) ажырату аудармашыға әрбір нақты жағдайда ең ұтымды аударма стратегиясын саналы түрде таңдауға мүмкіндік береді. Эквиваленттілік пен адекваттылықтың арақатынасын дұрыс түсіну аударма сапасын бағалауда біржақты формализмнен сақтап, мәтінді жанрлық-стильдік және мәдени контексте қарастыруға жол ашады.

Мәдени-ұлттық реалийлер, фразеологизмдер мен идиомалар, символдық мәні бар бірліктер аудармада эквивалент табуды қиындатқанымен, дәл осы жерден аудармашының шығармашылығы мен кәсіби шеберлігі айқын көрінеді. Көркем мәтін мен

арнайы мәтіндегі эквиваленттіліктің ерекшеліктерін ескеру – болашақ аудармашының мәтін түріне қарай бейімделу, функционалдық-прагматикалық талаптарды дұрыс түсінуін қамтамасыз етеді. Университет қабырғасында эквивалент ұғымын теориялық және практикалық деңгейде меңгеру студенттің кәсіби құзыреттілігін, мәдениаралық коммуникациядағы жауапкершілігін, ғылыми-зерттеу дағдысын қалыптастыруда ерекше рөл атқарады.

Сондықтан «Аударма ісі» мамандығы бойынша білім алып жатқан студент үшін эквивалент мәселесі тек теориялық тақырып емес, күнделікті практикалық жұмыстың негізін құрайтын, кәсіби ойлау тәсілін айқындайтын басты ұғымдардың бірі болып қала береді.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. **Bilimger.kz** – Республикалық білім порталы. – Қолжетімді режимде: <https://bilimger.kz/> Bilimger.kz
2. Сауданбекова, Ш.Т. Аударма теориясы және практикасы : оқу құралы. – PDF, 2023 шамамен. – Қолжетімді режимде: <https://lib.tau-edu.kz/wp-content/uploads/2023/03/%D0%A1%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B1%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%A8.%D0%A2.-%D0%90%D1%83%D0%B4%D0%B0%D1%80%D0%BC%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F%D1%81%D1%8B-%D0%B6%D3%99%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%81%D1%8B.pdf> Электронная библиотека Туран-Астана
3. Беялова, А.Е. Аударманың өзекті мәселелері : оқу-әдістемелік материал. – Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, филология факультеті. – PDF. – Қолжетімді режимде: <https://pps.kaznu.kz/ru/Main/FileShow/2239627/35/166/18181/%20%20%20%20%20%D0%91%D0%B5%D0%BB%D1%8F%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%90%D0%B9%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BC%20%D0%95%D1%80%D0%BC%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0/2024/1> КазНУ
4. Аударма теориясындағы эквиваленттілік ұғымы // Stud.kz – студенттік жұмыстар базасы. – Қолжетімді режимде: <https://stud.kz/referat/show/132243> Stud.kz
5. Мусалы, Л.Ж.; Досжан, З.А. Эквивалентность перевода прозы (на основе перевода на русский язык повести М. Ауэзова «Лихая година») // Тілтаным. – 2021. – №1. – 139–148 бб. – Қолжетімді режимде:

<https://www.tiltanym.kz/jour/article/view/206> Тілтаңым+1

6. Тлеулинова, М.Б. Фразеологизмдердің аудармасындағы эквивалент мәселелері : диссертациялық жұмыс. – Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. – PDF. – Қолжетімді режимде:

https://farabi.university/storage/files/181482292068e8dad10f9a2158245389_%D0%94%D0%B8%D1%81%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F%D0%BB%D1%8B%D2%9B%20%D0%B6%D2%B1%D0%BC%D1%8B%D1%81%20%D0%A2%D0%BB%D0%B5%D1%83%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9C%D0%91%20docx.pdf Farabi University

7. Bailiyeva, U. «Қайрат» (воля) в творчестве А. Кунанбаяева и проблемы эквивалентности перевода концепта // BULLETIN – ғылыми журналы. – 2025. – Қолжетімді режимде: <https://ojs.egi.kz/BULLETIN/article/view/869> EGI

8. Комиссаров, В.Н. Теория перевода : учебник. – М. : [б.ж.], 1978 және кейінгі басылымдары. – PDF нұсқасы: https://tiu-edu.uz/media/books/2024/05/27/3_Komissarov_Teoria_perevoda.pdf Turan International University

9. Латышев, Л.К. Курс перевода: эквивалентность перевода и способы ее достижения. – М. : Международные отношения, 1981. – Қолжетімді режимде: библиогр. және үзінділері: <https://ru.scribd.com/document/841671554/Латышев-Л-К-Перевод-1988> Scribd

10. Швейцер, А.Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты. – М. : Наука, 1988. – 215 б. – Қолжетімді режимде: https://cpcl.info/text/shveytser_teoriya-perevoda_1988/ cpcl.info

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.